

The Sota's Husband

By Rabbi Yaakov Beasley

Still, more than any other commandment, the Mishkan's influence and ability to penetrate into the most intimate realms of human existence expresses itself through the commandment of sota (5:11-31).[1] The *sota* is a married woman, suspected by her husband of committing adultery, who willingly sequesters herself with another man. The drinking of the "bitter waters," containing the very earth of the Mishkan combined with the ink of God's written name, offers her the opportunity of either exposure or vindication:

The kohen shall take sanctified water in an earthen vessel, and taking some of the earth that is on the floor of the Mishkan, the kohen shall put it into the water. (v. 17)
The kohen shall put these curses down in writing, and rub it off into the bitter waters. (v. 23)

The "bitter waters" of sota, placed before the description of the Mishkan's completion, bring us full circle, to the impetus behind its construction.[2]

[Moshe] took the Calf that they had made and burned it. He ground it to powder, and strewed it upon the water, and made the Israelites drink it. (Shemot 32:20)
His intent was to probe them, like the sota... (Avoda Zara 44a)

What are these waters? The Torah uses two modifiers to describe these waters: "marim" (bitter) and "me'arerim" (cursed); in verses 18, 19, 24 (twice) and 27, these terms are combined, but they are used separately in verse 23 ("mei ha-marim") and verse 22 ("ha-mayim ha-marim") respectively. The Ibn Ezra notes that the Torah uses the phrase "mei ha-marim" (the construction denotes not "bitter waters," as we have translated it,

De Man van de Overspelige

Door Rabbi Yaakov Beasley

Nog steeds, meer dan welk ander gebod, uit zich de invloed en het vermogen van het Misjkan om in de meest intieme sferen van het menselijk bestaan door te dringen door het gebod van sota (5:11-31). [1] De *sota* (lett.: de afwijkende) is een getrouwde vrouw, door haar man verdacht van overspel, die zich vrijwillig met een andere man terugtrekt. Het drinken van de "bittere wateren," met daarin de aarde van het Misjkan (Tabernakel) in combinatie met de inkt van Gods geschreven naam, biedt haar de kans tot ofwel aan de kaakstelling ofwel rechtvaardiging:

De kohen (priester) zal geheiligd water in een aarden vat doen, en wat aarde nemen van de vloer van het Misjkan en die in het water doen. (v. 17)
De kohen zal deze vloeken op schrift zetten, en in de bittere wateren uitwissen. (v. 23)

De "bittere wateren" van *sota*, geplaatst vóór de beschrijving van de voltooiing van het Misjkan, brengt ons helemaal terug bij wat de aanzet gaf tot de bouw ervan. [2]

[Moshe] nam het kalf dat zij gemaakt hadden en verbrand het. Hij vermaalde het tot poeder en strooide dat op het water, en deed de Israëlieten dit drinken. (Sjemot 32:20)
Zijn bedoeling was om ze op de proef te stellen, zoals de *sota* ... (Avoda Zara 44a)

Wat zijn deze wateren? De Tora gebruikt twee aanduidingen om deze wateren te beschrijven: "marim" (bitter) en "me'arerim" (vervloekt); in v. 18, 19, 24 (tweemaal) en 27 worden deze termen gecombineerd, maar ze worden afzonderlijk gebruikt in v. 23 ("mei ha-marim") en 22 ("ha-mayim ha-marim") respectievelijk. De Ibn Ezra (Spaans rabbijn uit de Middeleeuwen) merkt op dat de Torah de uitdrukking "mei ha-marim" heeft (de opbouw duidt niet "bitter water" aan, zoals meestal vertaald wordt,

but "waters of bitter things") and states cryptically, "its secret is known." The Abarbanel ascribes the bitterness to both the flavor of the dust that is put into the water and the nature of the curses that will befall the guilty woman who drinks them.

In explaining the purpose of this commandment, we find a fundamental disagreement between the Rambam and the Ramban. According to the Rambam (Moreh Ha-nvukhim 3:49), the commandment's value lies in the deterrence factor. The humiliation that the woman undergoes is so embarrassing, that "many people would rather expend their entire fortunes, and even die, than undergo such an ordeal." In Mishneh Torah (Hilkhot Sota 3:5), the Rambam emphasizes the public aspect of the ceremony:

A great throng of women is brought about her, because all the women who are to be found there must see her – and any man who wishes to see her may come and see her. She stands there without her veil and without her kerchief, in her [torn] clothing like a woman in the privacy of her own home.

The Ramban (v. 31), however, stresses the supernatural abilities of the seemingly innocuous water to elicit the truth:

There is nothing in the laws of the Torah as dependent on a miracle as this matter, which is marvelous and a fixed miracle in Israel when the majority follows the will of God. For He wishes, for the sake of his righteousness, to rebuke the women, so that they not act in the licentious manner of other nations, and He wishes to cleanse and purify Israel from bastardy, so that they will deserve to have the Divine Presence in their midst. Therefore, the miracle ceased when they became corrupted with sin, as the Sages say (Sota 47a): "When the adulterers increased, they stopped administering the bitter waters, as it is written, 'I will not remember to punish your daughters when they prostitute themselves, and your daughters-in-law when they commit adultery, because [the husbands] have set themselves apart with prostitutes and sacrifice together with the harlots, and a nation that does not understand will stumble' (Hoshe'a 4:14)." This does not mean that the women who commit adultery are free from sin because their husbands are adulterers, but rather that this great miracle will not occur. It takes place for their honor, and because they are a holy nation.

maar "wateren van bittere dingen") en stelt cryptisch dat "haar geheim bekend is." De Abarbanel (rabbijn uit 15^{de} eeuw) schrijft de bitterheid toe aan zowel de smaak van de stof in het water als de vloeken die de schuldige vrouw die ze drinkt zal overkomen. Bij het verklaren van het doel van dit gebod, vinden we een fundamenteel meningsverschil tussen de Rambam (Maimonides) en de Ramban (Nachmanides). Volgens de Rambam (in Moreh Ha-nvukhim 3:49), ligt de waarde van het gebod in het ontmoedigen. De vernedering die de vrouw ondergaat is zo gênant, dat "veel mensen liever hun hele fortuin geven, en zelfs sterven, dan dergelijke beproeving te ondergaan." In Mishneh Torah (Hilkhot Sota 3:5) benadrukt de Rambam het publieke aspect van de ceremonie:

Een grote menigte vrouwen wordt bij haar gebracht, want alle vrouwen die daar te vinden zijn moeten haar zien - en elke man die haar wil zien mag haar gaan bekijken. Ze staat daar zonder haar sluier en zonder haar hoofddoek, in haar [gescheurde] kleding zoals een vrouw in de intimiteit van haar eigen huis.

De Ramban (v. 31) benadrukt echter de bovennatuurlijke vermogens van het schijnbaar onschuldige water om de waarheid te onthullen: Er is niets in de wetten van de Thora zo van een wonder afhankelijk als deze zaak, die prachtig en een vastgesteld wonder in Israël is wanneer de meerderheid de wil van God volgt. Want Hij wenst, ter wille van zijn gerechtigheid, de vrouwen te berispen zodat ze niet meegaan in het losbandige wijze van andere naties, en Hij wenst Israël te reinigen en te zuiveren van bastardij, zodat ze de Goddelijke aanwezigheid in hun midden zullen verdienen. Daarom is het wonder gestopt toen zij, zoals de Wijzen zeggen, door de zonde verdorven werden (Sota 47a): "Toen de echtbrekers toenamen, stopten ze met het toedienen van de bittere wateren, zoals geschreven staat: 'Ik zal er niet aan denken uw dochters te straffen wanneer ze zich prostitueren, en uw schoon-dochters als zij overspel bedrijven, omdat [de echt-genoten] zelf zich met prostituees hebben afgezonderd en samen met de hoeren offeren; en een volk zonder verstand zal struikelen' (Hoshe'a 4:14)." Dit betekent niet dat vrouwen die overspel plegen vrij van zonde zijn, omdat hun echtgenoten overspelig zijn, maar eerder dat dit grote wonder niet zal optreden. Het vindt plaats tot hun eer, en omdat ze een heilig volk zijn.

It is for a similar reason that they say (Sota 47b) that when the Torah closes the topic with "The man shall be free of sin" (v. 31), it means "when the man is free of sin, the waters test his wife; but when the man is not free of sin, the waters do not test his wife." [3]

In his explanation, the Ramban touches upon the role of the husband. A superficial reading of the text's simple meaning creates the perception that the Torah is one-sided, totally partial to the jealous husband, at the wife's expense. The entire process is based upon the husband's claims, and it is he who is seized with the spirit of jealousy. He feels the need to clarify his suspicions; he is the one who drags his wife to the Mishkan. From the outset, it appears that no one asks the view of the woman, and given the Ramban's description above, clearly no one would wish upon herself undergoing this humiliating ordeal.

However, rabbinic thought, beginning with the first mishna in Massekhet Sota, endeavors to nullify this apparent lack of symmetry. Based on this, the Rambam (Hilkhot Sota 1:1) says:

The jealousy about which the Torah speaks – "and he is jealous for his wife" (v. 14) – means that he tells her, before witnesses: "Do not seclude yourself with so-and-so!"

No longer are we dealing with an incidental encounter between the woman and a man other than her husband, which gives rise to the latter's obsessive and uncontrolled jealousy. The "seclusion" discussed in verse 13 occurs after, not before, his official warning to her before witnesses, and only if she secludes herself with the specific man her husband has mentioned. Apparently, the suspicion is strong enough that the husband has already warned his wife, in front of two witnesses, not to seclude herself with this man. The woman acts, despite the stern warning, and indeed secludes herself with the man concerned for a period of time that would make it possible for her to have sexual intercourse. Rashi explains the continuation of verse 14 as follows: "And she was defiled, or he was overcome... and she was not defiled" - in other words, he warns her and she subsequently acts against his warning, and it is not known whether she has been defiled or not.

Het is om een soortgelijke reden dat men zegt (Sota 47b) dat wanneer de Torah dit punt afsluit met "De man zal vrij van zonde zijn" (v. 31), dit betekent dat "als de man vrij van zonde is, de wateren zijn vrouw testen; maar als de man niet vrij van zonden is, de wateren zijn vrouw niet testen." [3]

In zijn verklaring wijst de Ramban op de rol van de man. Een oppervlakkige lezing van de eenvoudige betekenis van de tekst creëert de perceptie dat de Torah eenzijdig is, geheel aan de kant van de jaloezige echtgenoot, ten kosten van de vrouw. Het hele proces is gebaseerd op beweringen van de man, en hij is degene die door de geest van jaloezie in beslag genomen is. Hij voelt de behoefte om zijn vermoedens helder te krijgen; hij is degene die zijn vrouw naar het Misjkan sleept. Van bij het begin, lijkt het erop dat niemand de mening van de vrouw vraagt, en gezien de beschrijving van Ramban hierboven, zou duidelijk niemand deze vernederende beproeving willen ondergaan.

Het rabbijnse denken echter, te beginnen met de eerste mishna in Massekhet Sota, tracht dit schijnbare gebrek aan symmetrie teniet te doen. Op basis hiervan zegt de Rambam (Hilkhot Sota 1:1):

De jaloezie waarover de Thora spreekt - "en hij is jaloez over zijn vrouw" (v. 14) - betekent dat hij vóór getuigen tot haar zegt: "Zonder jezelf niet af met die-en-die!"

We hebben niet langer te maken met een incidentele ontmoeting tussen de vrouw en een ander man dan haar echtgenoot, welke aanleiding geeft tot obsessief en ongecontroleerde jaloezie van de laatste. De "afzondering" in vers 13 besproken gebeurt nadien, niet voorafgaand aan zijn officiële waarschuwing aan haar in het bijzijn van getuigen, en alleen als ze zich afzonderd met de specifieke man waarvan haar man sprak. Blijkbaar is het vermoeden sterk genoeg dat de man zijn vrouw al gewaarschuwd heeft, in bijzijn van twee getuigen, om zich niet met deze man af te zonderen. De vrouw handelt, ondanks de strenge waarschuwing, en zondert zich inderdaad met de betrokken man voor een periode af waarin het voor haar mogelijk is om geslachtsgemeenschap te hebben. Rasji verklaart de voortzetting van vers 14 als volgt: "En zij verontreinigd was, of hij geheel van streek was... en zij niet verontreinigd was" - met andere woorden, hij waarschuwt haar en zij handelt vervolgens tegen zijn waarschuwing in, en het is niet bekend of zij verontreinigd is of niet.

The Mizrachi notes that even at the beginning of the section, in verse 12, Rashi is bothered by the seemingly repetitive phrase "if his wife strays" ("tisteh," from which the term "sota" is derived) as well as "and she betrays him."

Why could the Torah have not said simply: if his wife betrays him? Therefore, Rashi explains that even before she betrays or deceives him (the second verb), she has already provided grounds for suspicion in his eyes: "If his wife strays' – if she veers from the paths of modesty and becomes suspect in his eyes."

For this reason, the Torah's formulation of the husband's suspicions is that of a certainty, not the jealous ravings and fantasies of an insecure husband (vv. 12-13)

Any man, if his wife strays and she betrays him, and a man lies with her and gives seed, and the matter is hidden from her husband, for she was secluded; and she was defiled but there is no witness...

Despite this, rabbinic thought emphasizes that the efficiency of the test is dependent upon the husband's own standards of behavior, as alluded to in the Ramban's words above. Based on the Gemara in Sota, the Rambam explains similarly (Hilkhot Sota 2:8, 3:17-19):

If a man HAS EVER HAD ANY ILLICIT RELATIONS as an adult, then the waters that bring a curse will not test his wife... As it is written, "The man shall be free of sin, and that woman shall bear her iniquity:" when the man is free of sin, then the woman bears her iniquity.

And all of these things apply only if the husband has never sinned himself (in this regard); but if he has engaged in any illicit relations, then the waters do not test his wife, as we have explained. And if he did transgress and then makes his wife drink the water, this adds rebellious sin to his error, for he causes God's Name to be blotted out in the water for no purpose, and he causes the waters of the sota to be cheapened; for his wife will tell others that she had engaged in adultery,

De Mizrachi (rabbijn Elijah Mizrachi) merkt op dat zelfs in het begin van het hoofdstuk, in vers 12, Rasji zich vragen stelt bij de schijnbaar zich herhalende zinsnede "als zijn vrouw de foute weg opgaat" ("tisteh," waaruit de term "sota" is afgeleid) evenals "en ze verraadt hem." Waarom kon de Thora niet gewoon zeggen: als zijn vrouw hem verraadt? Daarom legt Rasji uit dat zelfs voordat ze hem verraadt of bedriegt (het tweede werkwoord), ze in zijn ogen al grond voor vermoedens heeft gegeven: "Als zijn vrouw de foute weg opgaat' - als ze de paden van fatsoen verlaat en in zijn ogen verdacht wordt. "

Om deze reden, is de formulering van de Thora zo dat de vermoedens van de echtgenoot aan zekerheid grenst, niet het jaloerse geraaskal en fantasieën van een onzekere echtgenoot (verzen 12-13)

Eender welke man, als zijn vrouw fout gaat en hem ontrouw wordt, en een man bij haar ligt en zaad geeft, en de zaak voor haar echtgenoot verborgen is, want zij was afgezonderd; en zij verontreinigd werd, maar zonder getuige ...

Ondanks dit, benadrukt het rabbijnse denken dat de efficiëntie van de test afhankelijk is van de eigen gedragsnormen van de echtgenoot, zoals gezinspeeld wordt in de woorden van de Rambam hierboven. Op basis van de Gemara in Sota, verklaart de Rambam eveneens (Hilkhot Sota 2:08, 3:17-19):

Als een man OOIT ENIGE ONGEOORLOOFDE RELATIES HEEFT GEHAD als volwassene, dan zal het water dat een vloek brengt, zijn vrouw niet testen ... Gelijk geschreven is: "De man moet vrij van zonde zijn, en die vrouw zal haar ongerechtigheid dragen:" wanneer de man vrij van zonde is, dan draagt de vrouw haar ongerechtigheid.

En al deze dingen zijn alleen van toepassing als de echtgenoot zelf (in dit verband) nooit gezondigd heeft; maar als hij betrokken is in enige ongeoorloofde relaties, dan test het water zijn vrouw niet, zoals we hebben uitgelegd. En als hij zelf zondigde en dan zijn vrouw het water deed drinken, dan voegt dit een opstandige zonde toe aan zijn fout, want hij zorgde ervoor dat de naam van God zonder doel in het water uitgewist werd, en hij zorgde ervoor dat het water van de sota waardeloos werd; want zijn vrouw zal anderen vertellen dat ze bij overspel was

yet the waters did not test her, and she will not know that it was her husband's deeds that caused this. FOR THIS REASON, WHEN THE NUMBER OF THOSE WHO ENGAGED OPENLY IN ADULTERY DURING THE SECOND TEMPLE PERIOD INCREASED, THE SANHEDRIN CANCELLED THE PRACTICE OF THE BITTER WATERS...

An in-depth reading of the laws of sota, beyond the scope of this discussion, reveals another salient point – the ceremony and process is only used when both parties wish to maintain (and repair) the relationship. Should the husband wish to divorce his wife, he may choose to do so (paying her the necessary sum as stipulated in the ketuba). The wife may sue for divorce or may refuse to undergo the test. Only when both parties desire to remain married does the process become necessary, and only then if the husband feels it necessary to clear his mind of any lingering suspicions.

The rabbinic approach sees in the section the result of a husband who is too domineering and overbearing. The Talmud (Gittin 6b) explicitly warns:

A husband must never terrorize his family. Whoever rules over his family in fear will eventually bring about the committing of carnal sin, murder, and desecration of the Shabbat.

Yehuda ben Pappas, whose jealousy leads him to confine his wife in his house, becomes the rabbinic example of this principle (see Gittin 90a, Rashi ad loc.).

Finally, we should note that as part of the process, the husband must bring a "minchat kena'ot" (v. 15) – "a meal-offering of jealousies." [4] Why the plural form of jealousy? Rashi suggests that there are two jealous parties that must be appeased – God and her husband. However, the Chizkuni says that the offering cannot be meant to achieve pardon for the wife, as we know that "the sacrifice of the sinner is an abomination" (Mishlei 21:27). If anyone needs absolution and forgiveness, it is the husband. He has allowed the situation to deteriorate and has not objected earlier. Indirectly, he too bears a share in the responsibility for the erasure of God's name.

betrokken, maar dat het water haar niet testte, en zij zal niet weten dat de daden van haar echtgenoot dit veroorzaakte. DAAROM, TOEN HET AANTAL DIE OPENLIJK IN OVERSPEL BETROKKEN WAREN TIJDENS DE TWEDE TEMPEL PERIODE STEEG, ANNULEERD HET SANHEDRIN DE PRAKTIJK VAN HET BITTER WATER...

Een grondige lezing van de wetten van sota, buiten het bestek van deze discussie, onthult een ander opvallend punt - de ceremonie en het proces wordt alleen gebruikt wanneer beide partijen de relatie wensen te handhaven (en repareren). Mocht de man van zijn vrouw willen scheiden, dan kan hij ervoor kiezen om dit te doen (met haar de vereiste som te betalen zoals in de ketuba bepaald). De vrouw kan vervolgen voor echtscheiding of kan weigeren om de test te ondergaan. Alleen als beide partijen wensen getrouwd te blijven, is het proces nodig, en dan nog alleen als de man het nodig acht om zijn geest te bevrijden van alle resterende verdenkingen. De rabbijnse benadering ziet dat dit onderdeel het gevolg van een echtgenoot is die te dominant en te aanmatigend is. De Talmud (Gittin 6b) waarschuwt expliciet:

Een man mag zijn familie nooit terroriseren. Degene die over zijn familie in angst heerst zal uiteindelijk tot het plegen van vleselijke zonde leiden, moord, en ontheiliging van de Shabbat.

Yehuda Ben Pappas, wiens jaloezie hem ertoe bracht zijn vrouw in zijn huis te beperken, wordt het rabbijnse voorbeeld van dit principe (zie Gittin 90a, Rashi ad loc.).

Tot slot moeten we er rekening mee houden dat als onderdeel van het proces, de man een "minchat kena'ot" (v. 15) moet brengen - "een spijsoffer van jaloezieën." [4] Waarom de meervoudsvorm van jaloezie? Rasji suggereert dat er twee jaloerse partijen zijn die tot rust moeten komen - God en haar echtgenoot. De Chizkuni zegt echter dat de offergave niet bedoeld kan zijn om vergiffenis te bekomen voor de vrouw, omdat we weten dat "het offer van de zondaar een gruwel is" (Spreuken 21:27). Als iemand ontheffing en vergeving nodig heeft, is het de echtgenoot. Hij heeft toegelaten dat de situatie verslechterde en had eerder bezwaar moeten maken. Indirect heeft ook hij een aandeel in de verantwoordelijkheid voor het uitwissen van Gods naam.

The Rashbam expresses a similar idea, but he links his thought to the closing verse "And the man shall be free of sin" (v. 31): only after the ordeal ends can the husband be considered not guilty. If his wife is proven guilty by the ordeal, he will be free of sin; if, however, she is proclaimed innocent, he will be vilified for the sin of humiliating her. Either way, he is initially considered guilty and requires a form of pardon.

De Rasjbam uit een soortgelijke gedachte, maar hij verbindt zijn denken aan het afsluitende vers "En de man zal vrij van zonde zijn" (v. 31): pas nadat het testen beëindigd is kan de man als niet schuldig worden beschouwd. Als zijn vrouw door de test schuldig wordt bewezen, zal hij vrij van zonden zijn; indien zij echter onschuldig wordt uitgeroepen, zal hij worden beschimpt voor de zonde van haar te vernederen. Hoe dan ook, wordt hij in eerste instantie beschouwd als schuldig en heeft een vorm van vergeving nodig.

-
- [1] All references are from this passage unless otherwise stated.
- [2] According to the approach of Rashi and Seforno, the commandment to build the Mishkan atones for the sin of the Golden Calf.
- [3] Other commentators ascribe the waters' potency to less supernatural sources. For example, the Melekheth Machshevet explains them as deriving from the power of the imagination. The kohen wishes to put fear into the woman's heart and prevent the erasure of God's name. He relates to her the powerful nature of the water if she is guilty, as if she were to drink poison. Her sense of imagination fills in the rest – when she drinks, her sense of taste actually relates to her the sensation that she is drinking bitter waters.
- [4] This term appears in v. 18 and v. 25 as well; indeed, v. 29 calls the entire passage "torat hakena'ot," "the law of jealousies."

- [1] Alle verwijzingen zijn uit deze passage, tenzij anders vermeld.
- [2] Volgens de benadering van Rashi en Seforno, verzoent het gebod om de Mishkan te bouwen voor de zonde van het gouden kalf.
- [3] Andere commentatoren schrijven de potentie van het water toe aan minder bovennatuurlijke bronnen. Bijvoorbeeld, de Melekheth Machshevet verklaart ze vanuit de macht van de verbeelding. De kohen wenst vrees in het hart van de vrouw te leggen en voorkomt het uitwissen van Gods naam. Hij brengt het krachtige karakter van het water met haar in verband als ze schuldig is, alsof ze vergif ging drinken. Haar gevoel voor verbeelding doet de rest - als ze drinkt, brengt haar smaakgevoel in feite op haar het gevoel over dat ze bitter water drinkt.
- [4] Deze vermelding staat in v. 18 alsook in v. 25; v. 29 noemt inderdaad de hele passage "torat hakena'ot," "de wet van jaloezie".